

DÜNYA DÜŞÜNÜRLERİ GÖZÜYLE ATATÜRK VE CUMHURİYETİ

Kategori: Liderlik

Yazarlar Hakkında Bilgi

Özer Ozankaya, sosyolog, akademisyen ve Atatürkçü düşünce üzerine önemli çalışmalarıyla tanınan bir bilim insanıdır. Atatürk devrimleri, laiklik, ulusal egemenlik, demokrasi ve cumhuriyet konularında çok sayıda makale ve kitabın yazarıdır.

Türkiye’de laik ve demokratik düzenin korunması için yazılarıyla önemli katkılarda bulunmuştur.

Atatürkçü Düşünce Derneği’nin kurucu üyelerinden olan OZANKAYA, 1992’de derneğin genel başkanlık görevini üstlenmiştir.

Kitabın Konusu ve Ana Fikri

Kitabın Konusu

Kitap, farklı ülkelerden düşünürlerin, yazarların, siyasetçilerin ve bilim insanlarının Atatürk ve Cumhuriyet hakkındaki görüşlerini içerir. Bu görüşler; Atatürk’ün laiklik, ulusal bağımsızlık, demokrasi, kadın hakları, eğitim ve halk egemenliği gibi ilkelere yaptığı katkıları merkeze alır. Kitap, Atatürk’ün yalnızca ulusal bir lider değil, aynı zamanda **evrensel bir aydınlanma önderi** olarak görüldüğünü ortaya koyar.

Kitabın Ana Fikri

Atatürk ve Cumhuriyet, yalnızca Türkiye için değil, insanlık tarihi açısından da özgürlük, eşitlik, demokrasi ve ilerleme ideallerinin güçlü bir örneğidir. Dünya düşünürleri, Cumhuriyet’i çağdaşlaşmanın ve bağımsızlık mücadelesinin somut bir modeli olarak görmektedir.

Kitap şu mesajı verir: Atatürk’ün Cumhuriyeti, yalnızca bir devlet biçimi değil; insanlığın özgür, adil ve çağdaş bir yaşam arayışında evrensel bir yol göstericidir.

Bernard Lewis'in dediği gibi, Mustafa Kemal Atatürk en büyük zaferlerini öldükten sonra kazanmış; Türk Milletinin gönlünde en yüksek mertebeye ulaşmış emsalsiz bir devlet adamıdır. Tarihte, bir toplumu doğmanın etkisinden bu kadar kısa zamanda kurtarıp akıl ve bilimin himayesine teslim eden başka bir lider yoktur.

Bu yüzden emperyalizmin hizmetindeki Batılı bazı yöneticiler ve onların kontrolündeki istihbarat örgütleri Atatürk ve Cumhuriyetini itibarsızlaştırmak, yüzyıl öncesinin öcünü almak için var güçleriyle politikalar oluşturmaya çalışırken, özgür bilim insanları ve tarihçiler de gerçekleri ifade etmekten çekinmemektedir.

Özer Ozankaya'nın Fransa'dan Japonya'ya alanında isim yapmış 26 devlet adamı ve düşünürle Cumhuriyet'in 75'inci kuruluş yıldönümü vesilesi ile yaptığı çalışma, Cumhuriyet'in 100'üncü yılı dolayısıyla Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları tarafından yeniden yayınlanmıştır.

Bu eserdeki söyleşiler, Atatürk'ün benim en büyük eserim dediği Cumhuriyet'in nasıl bir uygarlık projesi olduğunu tüm çıplaklığı ile ifşa eder.

Şimdi, Atatürk ve onun ölümsüz eserim dediği Cumhuriyeti, dünya düşünürlerinin gözünde nasıl görüldüğünü dört konu başlığı altında özetleyeceğiz.

Akıl ve Bilimin Zaferi: Atatürk Devrimleri

Fransız yazar Alexandre Jevakhoff'un belirttiği gibi, laiklik Atatürk'ün en temel reformudur. **Profesör Stanford Shaw**'a göre, Atatürk laikliği geniş ölçüde çağdaşlaşma olarak tanımlamıştır. Atatürk, İslam dinini asla reddetmemiştir. Atatürk devrimlerinin amacı İslam'ı ortadan kaldırmak değil, onun modern bir ulus devlette saygın bir konumda var olmasını sağlamaktır.

Batılı **tarihçi Bernard Lewis**'in de vurguladığı gibi, Atatürk'ün laiklik ilkesi, devleti din adamlarının, dini ise politikacıların müdahalesinden koruma amacını taşır. Bu, sadece bir yönetim reformu değil, aynı zamanda toplumun akıl ve bilimin ışığında gelişmesini sağlayan temel bir adımdır.

Bir diğer önemli devrim, **kadınların toplumsal hayata dahil edilmesidir**. **Lewis**'in ifadesiyle, Atatürk, milletin yarısını oluşturan kadınları bu sürece dahil ederek, çağdaş bir devleti yönetecek yeni bir insan grubu yaratmayı başarmıştır. Kadınların toplumsal hayata katılımı, Batı'nın ilerlemesinin de ana sebeplerinden biri olarak gösterilir.

Yazar Feroz Ahmet, Harf Devrimi'nin Türkiye'nin dikkatini Ortadoğu'dan Anadolu'ya çevirme ve yeni bir "Türk" kimliği yaratma amacını taşıdığını belirtir.

Tarihçi Catherine Burill'e göre Atatürk, eğitimin sadece zenginler ve kentlerde yaşayan çocuklar için değil, özellikle köylerde ve küçük kasabalarda yaşayan insanlar için de

sağlanması gerektiğini görmüş; bunun en güzel göstergesi olarak **Köy Enstitüleri**'ni kurdurmuştur.

Andrew Mango, Atatürk'ün milliyetçiliğinin dışı açık olduğunu; dışarıdan bilim insanı, uzman, bilgi, uygarlık gelsin, uygarlık kervanına bizde katılalım dediğini belirtir.

Profesör Jacques Thobie, Atatürk'ün iktisat uygulamalarını "ekonomik demokrasi" olarak adlandırır ve "Wall Street Journal bile sermaye hareketlerini denetlemek gerektiğini yazıyor, savunuyor. Bu çok ilginç! Bu açıdan Kemalizme yönelmiş oluyor... Vahşi kapitalizme katlanmak gerekmiyor." ifadeleri ile Atatürk'ün karma ekonomi düşüncesinin sosyal devlet için önemine gönderme yapmıştır.

Güncelliğini Koruyan Bir Düşünce Sistemi: Atatürkçülük

Atatürkçülük, basitçe bir liderin felsefesi olmaktan çok öte, bilimsel düşünceye, akla ve çağa ayak uydurma yeteneğine dayanan dinamik bir sistemdir. **Fransız tarihçi Robert Mantran**, Atatürkçülük'ün "içi boş bir sözcük olmayıp, bugün de Türklerin pek çoğunun düşünce yapısında varlığını sürdüren bir düşünüş biçimi" olduğunu söylerken, bu kalıcı etkiyi çok iyi özetlemektedir. Bu ifadeler, Atatürk'ün sadece kendi döneminin şartlarına göre hareket etmediğini, aynı zamanda geleceğe yönelik bir vizyonla hareket ettiğini gösterir.

Azerbaycan'ın eski Cumhurbaşkanı **Haydar Aliyev**'in "Yol ne kadar düzgün yapılmış ki o yoldan sağa sola dönmek mümkün değil" sözü, bu düşüncenin sağlam temellerini ve toplumsal mutabakatı ne kadar güçlü bir şekilde yansıttığını ortaya koyar. Atatürk'ün kurduğu cumhuriyetin, sıradan bir rejim değişikliği değil, medeniyet inşası olduğunu gösterir.

Atatürkçülüğün en önemli özelliklerinden biri, onun **pragmatist** yaklaşımıdır. **Amerikalı tarihçi Justin McCarthy**, Atatürk'ün sürekli değişen koşulları göz önünde bulunduran bir düşünce sistematiğine sahip olduğunu vurgular. Bu özelliği, onu, ideolojik dogmalara saplanıp kalan diğer 20. yüzyıl liderlerinden ayırır. Atatürk, her durumda en rasyonel ve en gerçekçi çözümü arayarak, devleti ve milleti maceralardan uzak tutmuştur.

Sovyetler Birliği'nin son lideri **Mihail Gorbacov**'un "Atatürk hiçbir şeyi dogma olarak kabul etmedi" sözü, onun düşüncelerinin neden bugün hâla güncel olduğunu özetler. **Tarihçi Andrew Mango**, Atatürk'ün, Huntington'ın aksine "**uygarlığın tek olduğu**" tezini benimsediğini ve milliyetçiliğini dışı açık bir şekilde inşa ettiğini savunur.

Fransız düşünür Jean-Paul Roux'un "Bir tek önderin, toplumsal ve kültürel yaşamın her alanında bunca derin etkilerini taşıyan başka bir ülke bilmiyorum" sözü, Atatürkçülüğün sadece siyasetle sınırlı kalmayıp, toplumun tüm katmanlarını; eğitimden sanata, dilden tarihe kadar her alanda dönüştürme gücüne sahip olduğunu belirtir. Bu derin etki, onun sadece bir lider değil, aynı zamanda bir düşünce ve uygarlık mimarı olduğunu kanıtlar. Bu yönüyle Atatürkçülük, günümüzde de Türkiye'nin karşılaştığı her sorunda başvurulabilecek bir rehber niteliğindedir.

Gerçekçilik ve İleri Görüşlülük: Atatürk'ün Liderlik Sırları

Peki, Atatürk'ü emsalsiz bir lider yapan neydi? **Bernard Lewis**, onun en büyük zaferlerini öldükten sonra kazandığını, çünkü yerine gelecek kişinin kurduğu düzene uygun bir şekilde belirlenmesinin kolay bir başarı olmadığını belirtir.

Tarihçi Alexandre Jevakhoff, Atatürk'ün "satranç oyuncusu gibi birkaç hamle sonrasında önceden düşünen" azmine ve bu öngörüyle gerçekleştirme başarısına dikkat çeker. **Yazar Feroz Ahmet** ise onun en önemli özelliğinin gerçekçi olması ve maceracılıktan uzak durması olduğunu vurgular.

Andrew Mango, Atatürk'ün son derece ihtiyatlı oluşunu över; başarısının sırrını cesareti ve gerçekçiliğinde görür.

Amerikalı diplomat **William Crowe**'un "Bir tek önderin, toplumsal ve kültürel yaşamın her alanında bunca derin etkilerini taşıyan başka bir ülke bilmiyorum" sözü, Atatürk'ün sadece bir siyasi lider değil, aynı zamanda bir sosyolog ve reformcu olduğunu gösterir.

Bağımsızlık ve Barış: Atatürk'ün Mirası

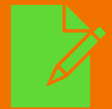
Atatürk'ün en kalıcı söylemi, **Bernard Lewis**'in de belirttiği gibi, **özgürlük ve barıştır**. Atatürk, Türkiye'yi sadece işgalcilerden değil, aynı zamanda dönemin ideolojik tehditlerinden de kurtarmıştır. **Jean-Paul Roux**'nun ifadesiyle, **"Atatürk olmasaydı, ortada Türkiye diye bir şey olmayacaktı."** Bu yorumlar, onun Türk ulusuna kazandırdığı en büyük değer olan **bağımsızlık ve özgürlüğün** ne kadar paha biçilmez olduğunu gösterir.

Andrew Mango, "hem kendi milletin menfaatlerini düşünen ve koruyan hem de dünyanın barışını, huzurunu düşünen bir yaklaşımı vardı" diyerek Atatürk milliyetçiliğinin bağımsızlık ve barışçı yönüne vurgu yapar.

Bu alıntılar, Atatürk'ün ve Cumhuriyet'in sadece Türkiye için değil, tüm dünya için ilham verici bir örnek teşkil ettiğini bir kez daha ortaya koyuyor. Onun düşünceleri, sadece geçmişte kalan bir miras değil, geleceği inşa etmek için bize yol gösteren bir fenerdir.

İncelemeyi George Duhamel'in sözleriyle bitirelim: "Atatürk, bütün insanlığın içinde çırpındığı uygarlık bunalımının temel sorununa, yani çağdaş bilimin sağladığı güçlü teknolojinin nasıl kullanılacağı sorununa en geçerli yaklaşımı getirmiştir."

Dünya Düşünürleri Gözüyle Atatürk ve Cumhuriyeti - Temel Çıkarımlar

1. **Atatürk'ün en büyük eseri Cumhuriyet'tir.** Bu eser bir *uygarlık projesidir*; akıl ve bilimi merkeze alarak Türk milletini modern dünyaya taşımıştır.
2. **Laiklik ve ulusal egemenlik Atatürk'ün en temel ilkeleridir.** Din ve devlet işlerini ayırarak hem devleti dinin, hem dini siyasetin baskısından korumuştur.

3. **Kadınların birçok batılı devletten çok daha önce toplumsal yaşama katılmasını sağlaması Atatürk'ün en büyük devrimlerinden biridir.** Milletin yarısını oluşturan kadınları toplumsal, siyasal ve ekonomik hayata dahil ederek gerçek anlamda bir toplumsal dönüşüm yaratmıştır.
4. **Atatürk'ün milliyetçiliği kapsayıcıdır.** Bilim, bilgi ve uygarlığı arayan; çağdaş uygarlıkla bütünleşmeyi amaçlayan açık bir milliyetçilik anlayışıdır.
5. **Atatürk halkın eğitime ve kültür hayatına her zaman öncelik vermiştir.** Harf devrimi, eğitim reformları ve Köy Enstitüleri gibi adımlar, halkın tamamını çağdaşlaşma sürecine katmayı hedeflemiştir.
6. **Atatürk'ün liderliği en bariz biçimde ileri görüşlülükle tanımlanır.** Bir satranç ustası gibi birkaç hamle sonrasını gören, gerçekçi, sabırlı ve serüvencilikten uzak bir liderdir.
7. **Atatürk Dünya uluslarına ilham kaynağı olmuştur.** Atatürk'ün devrimleri ve bağımsızlık mücadelesi, Kuzey Afrika'dan Hindistan'a kadar birçok ulusal harekete örnek olmuştur.
8. **Atatürk demokratik kurumların kurucusudur.** Otoriter değil, kurumsal devlet düzeni ve halkın iradesine dayalı bir demokrasi inşa etmiştir.
9. **Atatürk'ün kalıcı mesajı özgürlük ve barıştır.** Bağımsızlık, özgürlük ve barış, onun siyasi felsefesinin özüdür; bunları milletin geleceğini güvenceye almak için temel taşlar yapmıştır.
10. **Atatürk her özelliği ile evrensel bir liderdir.** Sadece Türkiye için değil, tüm insanlık için bir "modernleşme, akılcılık ve bağımsızlık" modeli ortaya koymuştur.